

The Impact of the October 7, 2023 Attack on the Middle Eastern Security Order (2023–2026)

Ali Esmaili ¹

Farshid Akbari Dezhdarani ²

Ali Bagheri Dolat Abadi ³

(Received: 29/04/2025 - Accepted: 07/08/2025)

DOI: 10.22034/dpiq.2026.569330.1072

Extended Abstract

Introduction

The Middle East has historically functioned as one of the most complex and volatile geopolitical arenas, characterized by identity-based conflicts, ideological rivalries, proxy warfare, and intense power

1. Assistant Professor, Department of International Relations, Faculty of Law and Political Science, Islamic Azad University, Bushehr Branch, Bushehr, Iran. (Aliesmaeili2004@gmail.com)

ORCID Code: <https://orcid.org/0000-0002-4856-3035>

2. M.A. Student, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Islamic Azad University, Bushehr Branch, Bushehr, Iran. (Farshidakbaridezhdarani@gmail.com)

ORCID Code: <https://orcid.org/0009-0006-3469-0320>

3. Professor, Department of Political Science, Faculty of Humanities, Yasouj University, Yasouj, Iran. (Abagheri@yu.ac.ir)

ORCID Code: <https://orcid.org/0000-0002-4584-5870>

competition. Between 2020 and 2023, a narrative of relative stability emerged across the region, symbolized by the Abraham Accords (2020–2021), which normalized Israel's relations with several Arab states, and by the China-brokered Iran–Saudi Arabia agreement of March 2023. Even senior American officials assessed the Middle East as calmer than at any point in the previous two decades. This narrative was dramatically shattered on October 7, 2023, when Hamas launched "Operation Al-Aqsa Storm," a coordinated military assault on Israeli territory that resulted in more than 1,139 deaths and approximately 250 hostages taken. The attack functioned as a systemic shock that fundamentally challenged prevailing security assumptions and triggered a chain reaction of military, diplomatic, and security responses across the region. Scholars have regarded it as the most significant geopolitical transformation since the 1979 Islamic Revolution, or even since the October 1973 War.

Research Objectives

This study examines the impact of Operation Al-Aqsa Storm on the Middle Eastern security order. The central research question is: What effects has the operation had on the region's security order? The guiding hypothesis is that the operation temporarily shifted the balance of power in favor of the Axis of Resistance while simultaneously laying the groundwork for a new security order.

Research Methodology

This study employs a descriptive-analytical approach, combining systematic documentation of empirical developments with theoretical interpretation grounded in balance-of-power theory. Data were collected through library-based and internet-based research methods, including a systematic review of academic books, peer-reviewed journal articles, conference proceedings, official government statements, international organization reports, think-tank publications, and credible news media covering the period from October 2023 through mid-2026.

Research Findings

The findings reveal a comprehensive transformation of the Middle Eastern security order, marked by shifting power dynamics, evolving alliance patterns, strategic setbacks and gains for various actors, and the emergence of a multipolar yet unstable configuration. These findings are organized across the following analytical dimensions.

1. The October 7 Attack and the Immediate Systemic Shock

Operation Al-Aqsa Storm involved coordinated ground, sea, and air infiltration—via tunnels, paragliders, and armored vehicles—that exposed fundamental weaknesses in Israel's intelligence and surveillance systems. Contributing factors included Gaza's prolonged blockade, which had generated widespread desperation; Iranian support in the form of weapons and training; the mobilizing power of resistance discourse; and Israel's over-reliance on technological security solutions.

2. Shifts in the Balance of Power

Israel's response—marked by extensive military force, the destruction of Gaza's infrastructure, and the systematic dismantling of Hamas's military structure—was backed militarily and diplomatically by the United States. The assassinations of Hamas leaders Haniyeh, Sinwar, and al-Aroui, along with Hezbollah leader Nasrallah, significantly weakened the Axis of Resistance. Iran struck Israeli territory directly for the first time in April 2024 ("Operation True Promise 1"), followed by two Israeli wars against Iran in June 2025 and February 2026. Contrary to expectations, these wars did not destabilize Iran; instead, Iran demonstrated its missile capabilities, gained effective control over the Strait of Hormuz, and launched strikes against Kuwait, Bahrain, and the UAE—exposing the vulnerability of Arab Gulf states.

3. Transformation of Alliance Patterns

Contrary to predictions, the Abraham Accords were not derailed. Arab states' priorities shifted from the Palestinian issue toward containing Iran. By late 2025, Israel's trade with Gulf states had grown by more than 65 percent compared to 2022, and previously covert gas-transfer

agreements via Saudi Arabia were revived. During Israel's wars with Iran, Gulf states provided unprecedented intelligence and military support to Israel—representing the most significant Arab-Israeli security coordination since Israel's founding.

4. Collapse of the Syrian Government

The fall of Bashar al-Assad's government in December 2024—attributable to Hezbollah's depletion, Iran's inability to provide support, and intensified Turkish-Arab pressure—eliminated Iran's strategic depth in the Levant, opened Syrian airspace to Israeli warplanes, and consolidated Turkish gains in northern Syria.

5. The Axis of Resistance: Weakened but Not Destroyed

Hamas suffered catastrophic losses, with 19 of its 24 senior commanders assassinated, and was excluded from Gaza's political administration. Hezbollah faced unprecedented security breaches, withdrew beyond the Litani River, and experienced political isolation. Nonetheless, resistance discourse transcends any single individual or state; wherever grievance and perceived injustice persist, it finds fertile ground for regeneration. Hezbollah retains considerable firepower, the Houthis continue to pose a challenge, and Iran's missile capabilities continue to reshape regional threat perceptions.

6. Emergence of a Multipolar Order

Four principal power poles have emerged: Iran, anchoring the Axis of Resistance; Turkey, pursuing a neo-Ottoman regional strategy; Saudi Arabia, leading a Salafi-Arab coalition; and Israel, backed by the United States. None of these actors can impose regional hegemony, resulting in a precarious and fluid equilibrium marked by intense multipolar competition, volatile alliances, asymmetric capabilities, persistent non-state actor influence, and continued involvement by extra-regional powers.

7. Behavioral Patterns

Arab states have predominantly exhibited two strategies: bandwagoning, aligning with American and Israeli policy given their

limited capacity for independent balancing; and buck-passing, delegating direct confrontation with Iran to Israel and the United States while offering diplomatic and financial—but not military—support, and refraining from condemning Israeli actions. This dual strategy allows Arab states to pursue containment of Iran while avoiding direct costs.

Conclusion

The October 7, 2023 attack represents a watershed moment in Middle Eastern history that has fundamentally reshaped the region's security architecture, confirming the study's hypothesis that Operation Al-Aqsa Storm functioned as a systemic shock—accelerating the decline of the prior bipolar order and facilitating the emergence of a new, multipolar, and highly unstable configuration. The findings show that the attack directly precipitated the most significant Israeli military campaigns since 1973, the first direct Iran-Israel military confrontations, the collapse of the Syrian government, substantial degradation of non-state resistance forces, and accelerated Arab-Israeli security cooperation. While Israel gained significant strategic advantages and the Axis of Resistance suffered severe setbacks—including the assassination of key leaders, the destruction of military infrastructure, and the loss of its Syrian ally—Iran's direct military capabilities and strategic resilience prevented a decisive Israeli victory, leaving the regional balance in a state of fluid disequilibrium. The emerging multipolar configuration—centered on Iran, Turkey, Saudi Arabia, and Israel—features no single actor capable of achieving regional hegemony, producing a precarious and fluid equilibrium that keeps the region poised between war and peace, order and chaos. This multipolar, zero-sum competition raises the probability of miscalculation, escalation, and conflict, even as economic interdependence generates both mutual vulnerability and potential avenues for cooperation. External powers—the United States, China, and Russia—continue to exert considerable influence, though their diverging interests complicate conflict resolution and may prolong

regional instability. Non-state actors, though significantly weakened, remain consequential due to their demonstrated resilience, adaptive capacity, and ability to exploit state vulnerabilities.

The new security order has not yet fully crystallized and remains in a transitional phase marked by intense competition between two principal camps, even as the overall balance of power has shifted significantly in favor of Israel and the United States. Looking ahead, a stable equilibrium appears unlikely, given the ideological nature of the Iran-Israel conflict, the zero-sum orientation of key actors, and the absence of effective conflict-resolution mechanisms. Hegemonic dominance by any single power appears improbable, given the substantial capabilities of multiple actors and their shared determination to prevent domination by rivals. The most probable trajectories remain bandwagoning and buck-passing, with Arab states continuing to align with American and Israeli strategy while delegating the costs of confronting Iran and the Axis of Resistance to others. The ultimate shape of the emerging security order will depend on several critical factors: the political will and strategic choices of regional actors; the trajectory of future coalition formation; the role, strategies, and commitments of great powers; the resilience and adaptability of the Axis of Resistance; the success or failure of diplomatic initiatives; and the resolution or continuation of the Israeli-Palestinian conflict.

Keywords: October 7, 2023; Operation Al-Aqsa Storm; Security Order; Iran; Israel; Axis of Resistance; Middle East.

How to Cite: Esmaili, A., Akbaridezhdarani, F., & Bagheri Dolatabadi, A. (2025). The Impact of the October 7, 2023 Attack on the Middle Eastern Security Order (2023-2026). (e252837). *Diplomatic Interactions*, 3(11), 241 - 274. e252837 doi: 10.22034/dpiq.2026.569330.1072

تأثیر عملیات طوفان الاقصی بر نظم امنیتی خاورمیانه (۲۰۲۳-۲۰۲۶): از تعاملات دیپلماتیک تا رویارویی‌های نظامی

علی اسمعیلی^۱ - فرشید اکبری دزدارانی^۲ - علی باقری دولت آبادی^۳

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۰۹ - تاریخ تصویب: ۱۴۰۴/۰۵/۱۶)

DOI: 10.22034/dpiq.2026.569330.1072

چکیده

عملیات طوفان الاقصی در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ نقطه عطفی در تحولات غرب آسیا بود و آثار و پیامدهای آن فراتر از سرنوشت غزه رفت. هدف این پژوهش، بررسی تأثیر این عملیات بر نظم امنیتی خاورمیانه است. سؤال اصلی پژوهش این است که عملیات طوفان الاقصی چه تأثیری بر نظم امنیتی خاورمیانه گذاشته است؟ فرضیه پژوهش این است که طوفان الاقصی موازنه قدرت در خاورمیانه را برای کوتاه‌مدت به نفع محور مقاومت تغییر داد و زمینه را برای شکل‌گیری یک نظم امنیتی جدید فراهم ساخت. برای انجام پژوهش حاضر از رویکرد توصیفی-تحلیلی استفاده شد و داده‌ها به روش کتابخانه‌ای و اینترنت گردآوری گردیدند. یافته‌ها نشان می‌دهد پس از عملیات طوفان الاقصی مجموعه‌ای از درگیری‌های نظامی بین ایران و جبهه مقاومت با اسرائیل شکل گرفت که چهره خاورمیانه را تغییر داد. در لبنان موقعیت حزب‌الله در مرزهای اسرائیل به نسبت گذشته تضعیف گردید و در سوریه دولت بشار سقوط کرد. اگرچه اسرائیل انتظار داشت با دو جنگ ۶ ژوئن ۲۰۲۵ و ۲۸ فوریه ۲۰۲۶ دست به تغییر رژیم در ایران زده و نظم امنیتی خاورمیانه را بازتعریف نماید اما با ناکامی مواجه گردید و زمینه برای نمایش قدرت مجدد ایران فراهم گردید. لذا می‌توان گفت عملیات طوفان الاقصی به‌عنوان یک «شوک سیستمی»، روند زوال نظم دوقطبی پیشین (ایران و محور مقاومت در برابر اسرائیل و متحدان غربی-عربی) را تسریع کرده و به ظهور نظمی چندقطبی، سیال و به‌شدت ناپایدار انجامیده است که در آن چهار قطب اصلی قدرت (ایران، ترکیه، عربستان سعودی و اسرائیل) در یک بازی با حاصل جمع صفر، در تلاش برای بازتعریف قواعد و مرزهای امنیتی منطقه هستند. در این نظم بازیگران عرب و اسرائیل با پیگیری سیاست احاله مسئولیت و دنباله‌روی می‌کوشند موازنه قدرت را به نفع خود تغییر دهند.

واژگان کلیدی: ۷ اکتبر ۲۰۲۳، عملیات طوفان الاقصی، نظم امنیتی، ایران، اسرائیل، جبهه مقاومت.

۱. استادیار گروه روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر، بوشهر، ایران.
(Aliesmaeili2004@gmail.com)

Orcid Code: <https://orcid.org/0000-0002-4856-3035>

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بوشهر، بوشهر، ایران (Farshidakbaridezhdarani@gmail.com)

Orcid Code: <https://orcid.org/0009-0006-3469-0320>

۳. استادیار گروه علوم سیاسی دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران. (Abagheri@yu.ac.ir)

Orcid Code: <https://orcid.org/0000-0002-4584-5870>

مقدمه

خاورمیانه از دیرباز یکی از پیچیده‌ترین و پرتنش‌ترین مناطق جهان، همواره کانون تحولات ژئوپلیتیکی و منازعات هویتی، ایدئولوژیک و قدرت بوده است. نظم امنیتی این منطقه، که حاصل تعامل میان بازیگران دولتی و غیردولتی، قدرت‌های فرا منطقه‌ای و رقابت‌های تاریخی است، هرگز در وضعیتی کاملاً تثبیت‌شده، قرار نداشته و همواره در معرض شوک‌های درون‌زا و برون‌زا دستخوش دگرگونی شده است (Hinnebusch, 2003: 155-203). با این حال، در فاصله سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۳، نشانه‌هایی از ثبات نسبی در منطقه به چشم می‌خورد که بسیاری از تحلیلگران را به این گمان واداشت که خاورمیانه در آستانه ورود به دورانی جدید از نظم مبتنی بر همکاری‌های اقتصادی، عادی‌سازی روابط و کاهش تنش‌های نیابتی قرار گرفته است. توافقنامه‌های ابراهیم (۲۰۲۰-۲۰۲۱) که به عادی‌سازی روابط اسرائیل با امارات متحده عربی، بحرین، مراکش و سودان انجامید، مهم‌ترین نماد این رویکرد جدید بود (Abbaszadeh Fathabadi and Khosravi, 2025). هم‌زمان، توافق ایران و عربستان سعودی با میانجیگری چین در مارس ۲۰۲۳، که به شکاف دیرینه این دو قدرت منطقه‌ای پایان داد، بیش‌ازپیش این تصویر را تقویت کرد که منطقه در حال حرکت به سوی نظم چندقطبی و نسبتاً صلح‌آمیز است (Zhang, 2024: 243). حتی ارزیابی مقامات ارشد آمریکایی در آستانه اکتبر ۲۰۲۳ حاکی از آن بود که خاورمیانه آرام‌تر از دو دهه گذشته است و ایالات متحده می‌تواند اولویت راهبردی خود را به رقابت با چین و بحران اوکراین معطوف کند (Lucenti, 2025: 615). با این حال، عملیات طوفان الاقصی در ۷ اکتبر ۲۰۲۳، این روایت از ثبات را یک‌باره در هم شکست. این عملیات که توسط حماس طراحی و اجرا شد، نه تنها یک اقدام نظامی محلی علیه اسرائیل نبود، بلکه به مثابه یک شوک سیستمی عمل کرد که تمامی مفروضات امنیتی حاکم بر خاورمیانه را به چالش کشید. شدت، غافلگیرکنندگی و پیامدهای راهبردی این رویداد به گونه‌ای بود که بسیاری از پژوهشگران آن را مهم‌ترین تحول ژئوپلیتیکی منطقه پس از انقلاب اسلامی ایران و یا حتی پس از جنگ اکتبر ۱۹۷۳ و به مثابه یک «نقطه عطف»

در تحولات خاورمیانه قلمداد کردند (Koçak, 2025: 33; Orhan, 2025: 63; Hirschfeld, 2024).

برخلاف درگیری‌های پیشین که عمدتاً در چارچوب‌های جغرافیایی محدود (مانند نوار غزه یا کرانه باختری) قابل کنترل بودند، عملیات طوفان الاقصی به سرعت دایره شمول خود را گسترش داد و زنجیره‌ای از واکنش‌های نظامی، دیپلماتیک و امنیتی را در سراسر غرب آسیا برانگیخت. این رویداد، خطوط گسل پنهان نظم پیشین را آشکار ساخت و نشان داد که ثبات ظاهری منطقه تا چه اندازه شکننده و مبتنی بر نادیده گرفتن ریشه‌های تاریخی-فرهنگی منازعات و نادیده گرفتن خواسته‌های مشروع فلسطینیان بوده است (باقری دولت‌آبادی و فخرائی، ۱۳۹۷: ۱-۲۹). این عملیات به عنوان کاتالیزور عمل کرد که نه تنها درگیری مستقیم میان اسرائیل و حماس را تشدید نمود، بلکه به سرعت به عرصه‌ای برای رویارویی بی‌سابقه میان ایران و اسرائیل تبدیل شد. برای اولین بار از زمان پیروزی انقلاب اسلامی، جمهوری اسلامی در آوریل ۲۰۲۴ با عملیات «وعده صادق ۱» مستقیماً خاک اسرائیل را هدف حملات موشکی و پهپادی قرار داد، پاسخی که نشان‌دهنده خروج ایران از راهبرد سنتی جنگ نیابتی و ورود به مرحله‌ای جدید از رویارویی آشکار نظامی بود. در مقابل، اسرائیل نیز با تغییر راهبرد خود از بازدارندگی صرف به «بازطراحی مرزهای امنیتی»، عملیات گسترده‌ای را در لبنان، سوریه و حتی در اعماق خاک ایران به اجرا درآورد که هدف آن ایجاد «حلقه مناطق حائل» و افزایش عمق راهبردی اسرائیل بود (Civcik, 2004: 28).

در سوریه، سقوط دولت بشار اسد در دسامبر ۲۰۲۴، که تا حد زیادی ناشی از تضعیف هم‌پیمانان منطقه‌ای در پی درگیری‌های گسترده و اشتباهات راهبردی اسد بود، یکی دیگر از پیامدهای زنجیره‌ای عملیات طوفان الاقصی محسوب می‌شود. سوریه که برای بیش از یک دهه کانون رقابت‌های نیابتی ایران، روسیه، ترکیه و کشورهای عربی بود، با سقوط دولت اسد وارد مرحله‌ای جدید گردید (Mabon, 2025).

در سطح کلان، عملیات طوفان الاقصی زمینه‌ساز شکل‌گیری چهار قطب رقیب قدرت در خاورمیانه شد که هر یک با اتکا به منابع قدرت سخت و نرم خود، در تلاش برای

تعریف نظم جدید منطقه هستند. ایران با محور مقاومت، ترکیه با راهبرد نئوعثمانی گری و حضور نظامی در قفقاز و شمال سوریه، عربستان سعودی با محوریت ائتلاف سلفی-عربی و اسرائیل با پشتیبانی همه جانبه ایالات متحده، چهار رکن اصلی این نظم در حال ظهور را تشکیل می دهند. این چهار قطب، برخلاف نظم دوقطبی پیشین (ایران در برابر اسرائیل و متحدان عربی)، هیچ کدام به تنهایی توانایی تحمیل هژمونی خود بر منطقه را ندارند و این وضعیت به تعادل ناپایدار و سیالی انجامیده که منطقه را در مرز میان جنگ و صلح، نظم و آشوب، نگه داشته است. نمونه بارز این وضعیت، تلاش های نافرجام اسرائیل برای تغییر رژیم در ایران از طریق دو جنگ گسترده در ژوئن ۲۰۲۵ و فوریه ۲۰۲۶ بود که اگرچه با پشتیبانی اطلاعاتی و نظامی ایالات متحده همراه بود، اما در نهایت با ناکامی مواجه شد و نه تنها به تثبیت نظم جدید نینجامید، بلکه بر پیچیدگی و سیالیت آن افزود (Bagheri Dolatabadi, 2025). سؤال اصلی پژوهش این است که عملیات طوفان چه تأثیری بر ساختار، بازیگران و فرایندهای نظم امنیتی منطقه ای گذاشته است و چگونه به شکل گیری نظمی جدید، هرچند هنوز تثبیت نشده، دامن زده است؟ در این راستا، فرضیه پژوهش بر این است که طوفان الاقصی موازنه قدرت در خاورمیانه را برای کوتاه مدت به نفع محور مقاومت تغییر داد و زمینه را برای شکل گیری یک نظم امنیتی جدید فراهم ساخت. برای انجام پژوهش از رویکرد توصیفی-تحلیلی و گردآوری داده به شیوه کتابخانه ای و اینترنت محور استفاده شده است.

۲- پیشینه پژوهش

موضوع نظم امنیتی غرب آسیا، غزه و طوفان الاقصی از جمله موضوعاتی است که طی سه سال گذشته از سوی پژوهشگران داخلی و بین المللی با اقبال مواجه شده است. به همین خاطر پژوهش های متعددی به زبان فارسی و انگلیسی درباره آن نگاشته شده است. برخی از مهم ترین این پژوهش ها عبارت اند از:

حاج زرگرباشی و همکاران (۱۴۰۴) در مقاله «دیپلماسی اتصال و بازآرایی موازنه قدرت در غرب آسیا» نشان می دهند در غرب آسیا، رقابت بر سر کریدورهای ترانزیتی به

یکی از سازوکارهای اصلی باز توزیع «قدرت دسترسی» و بازآرایی موازنه منطقه‌ای تبدیل شده است.

صادقی‌اول و مناف‌ی و رکیانی (۱۴۰۳) در مقاله «بازنمایی ابعاد حقوقی مخاصمه اکتبر ۲۰۲۳ غزه در صفحات اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال» نشان دادند که هر دو رسانه عمدتاً حمله اسرائیل به غزه را در چارچوب «دفاع مشروع» بازنمایی کرده، حماس را گروهی تروریستی و مسئول اصلی کشتار غیرنظامیان و به‌عنوان عامل اصلی تشدید مخاصمه برجسته ساخته‌اند.

جمشیدی (۱۴۰۳) در مقاله «عملیات طوفان الاقصی و رژیم صهیونیستی: تغییر معادله قدرت» با تحلیل عملیات اسرائیل در غزه و لبنان نشان داده است که حذف عملیاتی اکثر سران حماس و حزب‌الله، محور مقاومت را برای اولین بار فاقد توانایی هماهنگی چند جبهه‌ای کرده است.

شاه‌رضائی و گودرزی (۱۴۰۳) در مقاله «عملیات طوفان الاقصی و تأثیر آن بر پیمان ابراهیم» با استناد به اسناد مذاکرات غیررسمی نشان دادند که عربستان پس از تضعیف حماس و حزب‌الله، شرط عادی‌سازی را از «تشکیل دولت فلسطینی» به «تشکیلات میانه‌رو و غیر وابسته به ایران» تقلیل داده است.

لکزی و اعجازی (۱۴۰۲) در مقاله «واکاوی تأثیرات معامله قرن بر نظم امنیتی خاورمیانه» تحلیل می‌کنند که با طرح معامله قرن، عربستان، اردن، مصر و کشورهای حاشیه خلیج فارس توجه کافی برای ایجاد و گسترش رابطه با اسرائیل پیدا کنند و در نتیجه فضای لازم برای ایجاد رقابت شدید بین کشورهای اسلامی در خاورمیانه مهیا می‌شود. در چنین شرایطی امنیت منطقه‌ای با خطری بی‌سابقه مواجه خواهد شد؛ زیرا امکان همکاری اعراب و اسرائیل علیه محور مقاومت بیش‌ازپیش به وجود می‌آید.

ادروس و همکاران^۱ (۲۰۲۵) در مقاله «امنیتی سازی لفاظی‌های نتانیا‌هو بعد از حملات ۱۷ اکتبر» با تحلیل گفتمان نتانیا‌هو پس از ۱۷ اکتبر نشان دادند که وی با به کارگیری استراتژی «امنیت سازی» موفق شده است عملیات نظامی گسترده در غزه را به‌عنوان «جنگ وجودی

علیه حماس و ایران» مشروعیت بخشیده و حمایت داخلی و بین‌المللی بی‌سابقه‌ای کسب کند.

نیشیکیدا و همکاران^۱ (۲۰۲۵) در مقاله «مقدمه‌ای بر فهم ثبات شکننده» مفهوم «ثبات شکننده» را به‌عنوان زمینه سیاسی حمله ۷ اکتبر معرفی کرده و استدلال کرده‌اند که سیاست‌های بلندمدت اسرائیل در حفظ وضعیت موجود بدون حل ریشه‌ای مناقشه، حماس را به عملیات پیش‌دستانه واداشته است.

بلوکساهم^۲ (۲۰۲۵) در مقاله «خشونت‌های ۷ اکتبر و نابودی غزه» علی‌رغم انتقاد از عملکرد حماس در عملیات ۷ اکتبر، مسئولیت نابودی غزه پس از این عملیات را عمدتاً متوجه سیاست‌های نتانیاها و ارتش اسرائیل دانسته و آن را در امتداد الگوهای تاریخی پاک‌سازی قومی قرار داده است.

الالوف و فاربر^۳ (۲۰۲۵) در مقاله «چارچوب‌های حقوقی برای مبارزه با تروریسم گسترده: حمله ۷ اکتبر و پیامدهای آن بر حق امنیت» چارچوب‌های حقوقی مبارزه با تروریسم را بررسی کرده و نشان داده‌اند که حمله ۷ اکتبر باعث بازنگری گسترده در قوانین امنیت ملی اسرائیل و حتی پیشنهاد اصلاح کنوانسیون‌های بین‌المللی در حوزه تروریسم شده است.

ابراهیم^۴ (۲۰۲۴) در مقاله «حملات حماس و تغییر در روابط اسرائیل با کشورهای عربی» تأیید می‌کند که پس از ۷ اکتبر، اولویت امنیتی جهان عرب از مسئله فلسطین به مهار ایران و شبکه نیابتی آن تغییر یافته است و این چرخش، پایه نظم اسرائیل محور را شکل می‌دهد.

مطالعه حاضر نوآوری اصلی خود را در اتخاذ رویکردی جامع و یکپارچه برای تحلیل پیامدهای بلندمدت عملیات طوفان الاقصی بر نظم امنیتی خاورمیانه قرار داده است. برخلاف مطالعات پیشین که عمدتاً بر جنبه‌های خاص و محدود (مانند بازنمایی رسانه‌ای

1 - Nishikida
2 - Bloxham
3 - Alaluf and Farber
4 - Ebrahim

جنگ، پیامدهای حقوقی، یا سیاست‌های داخلی و منطقه‌ای اسرائیل) تمرکز کرده‌اند، این پژوهش می‌کوشد تا در پرتو نظریه موازنه قدرت تأثیرات عملیات طوفان الاقصی بر نظم امنیتی خاورمیانه را تحلیل نماید.

۳- چارچوب نظری

مفهوم موازنه قوا یکی از مهم‌ترین مفاهیم نظریه واقع‌گرایی است که برای بیش از یک قرن شکل‌دهنده رفتار و سیاست خارجی دولت‌ها بوده است (آقامحمدی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱). مبنای اصلی این مفهوم در مفروضه بنیادین آنارشی در نظام بین‌الملل استوار است. نبود یک اقتدار مرکزی فراگیر و مشروع که قادر به انحصار خشونت و اجبار به رعایت قواعد باشد، دولت‌ها به‌عنوان واحدهای مستقل و خودیار^۱ را در وضعیتی از «خودیاری»^۲ قرار داده است (Waltz, 1979: 88-93). این وضعیت آنارشیک به معنای هرج و مرج نیست، بلکه به معنای فقدان حاکمیت سلسله‌مراتبی است؛ بنابراین امنیت هر واحد صرفاً به قابلیت‌های خودش و ترتیبات داوطلبانه‌ای که با دیگران برقرار می‌کند وابسته می‌شود. در چنین ساختاری، بقا^۳ به هدف غایی و غیرقابل مذاکره تبدیل می‌شود و همه اهداف دیگر - اعم از رفاه اقتصادی، گسترش ایدئولوژیک یا کسب پرستیژ - در مرتبه دوم قرار می‌گیرند. این اولویت‌بندی سلسله‌مراتبی، رفتار دولت‌ها را به سمت محاسبه دائمی قدرت نسبی^۴ و تهدیدهای بالقوه سوق می‌دهد (Morgenthau, 1948: 4-13).

مفروضه دوم واقع‌گرایی، بحث نابرابری ذاتی در توزیع قابلیت‌ها^۵ است. قدرت - که ترکیبی از اندازه جمعیت و قلمرو، منابع اقتصادی، توان نظامی، شایستگی سیاسی و ثبات نهادی تعریف می‌شود - به‌صورت نابرابر میان واحدها پخش شده است (Waltz, 1979: 117-128). این نابرابری، پویایی اصلی نظام را شکل می‌دهد؛ زیرا واحدهای ضعیف‌تر به‌طور ساختاری انگیزه می‌یابند تا از افزایش بیش از حد قدرت یک واحد دیگر جلوگیری

-
- 1 - Sovereign
 - 2 - Self-Help
 - 3 - Survival
 - 4 - Relative Power
 - 5 - Capabilities

کنند. والتز این فرآیند را «فشار سیستمی» می‌نامد: حتی اگر بازیگران نخواهند، ساختار آنارشیک آن‌ها را به واکنش وامی‌دارد. به همین دلیل، موازنه قوا نه یک «سیاست اختیاری» بلکه یک «قانون خودکار نظام»^۱ است که از منطق بقا در شرایط آنارشی ناشی می‌شود. هرگاه یک واحد به آستانه‌ی هژمونی یا برتری آشکار نزدیک شود، سایر واحدها - صرف‌نظر از تفاوت‌های ایدئولوژیک یا فرهنگی - به سمت رفتار خنثی‌کننده^۲ متقابل گرایش پیدا می‌کنند (Wohlforth, 1999: 7-9).

مکانیسم‌های عملیاتی موازنه قوا در دو سطح داخلی و خارجی عمل می‌کنند. موازنه داخلی شامل افزایش قدرت خود از طریق تسلیح، اصلاحات اقتصادی، نوآوری فناوری، یا بسیج منابع انسانی است؛ این استراتژی هزینه بالایی دارد و زمان‌بر است، اما کنترل کامل را در دست واحد نگه می‌دارد. موازنه خارجی، یعنی ائتلاف‌سازی یا پیوستن به اتحادهای موجود، هزینه کمتری دارد و سرعت عمل بیشتری فراهم می‌کند، اما وابستگی متقابل و خطر «رها شدن»^۳ یا «به دام افتادن»^۴ را به همراه دارد. انتخاب میان این دو مکانیسم به شدت به متغیرهای ساختاری چون شدت تهدید، نزدیکی جغرافیایی، و قابلیت تهاجمی طرف مقابل بستگی دارد. استفان والت^۵ با گسترش نظریه والتز، نشان داد که دولت‌ها نه صرفاً علیه قدرت برتر، بلکه علیه «تهدید برتر» موازنه می‌کنند؛ تهدیدی که از ترکیب قدرت تجمعی، قابلیت تهاجمی، نزدیکی جغرافیایی و نیت تهاجمی درک شده شکل می‌گیرد (Walt, 1987: 21-26).

در نهایت، پیامدهای ممکن موازنه قوا را می‌توان در یک طیف قرار داد: در یک سر طیف، تعادل پایدار قرار دارد که در آن هیچ واحدی قادر به سلطه نیست و هزینه جنگ برای همه بیش از منافع آن است؛ در سر دیگر، شکست موازنه و ظهور هژمونی یا امپراتوری

1 - Systemic Tendency
2 - Countervailing Behavior
3 - Abandonment
4 - Entrapment
5 - Stephen Walt

دیده می‌شود. بین این دو قطب، حالت‌های میانی مانند «هژمونی بن‌بست شده»^۱، «دنباله-روی»^۲ یا «احاله مسئولیت»^۳ قرار دارند که در آن، واحدها به‌جای موازنه مستقیم، یا به قدرت برتر می‌پیوندند یا امید دارند دیگران هزینه موازنه را پردازند. پایداری هر یک از این حالت‌ها به کارآمدی مکانیسم‌های موازنه، شفافیت سیگنال دهی و میزان تقارن اطلاعات بستگی دارد. بنابراین، نظریه موازنه قوا نه تنها توضیح می‌دهد چرا نظام‌های بین‌المللی به سمت تعادل یا عدم تعادل حرکت می‌کنند، بلکه ابزار تحلیلی قدرتمندی برای پیش‌بینی واکنش‌های زنجیره‌ای به هر تغییر عمده در توزیع قابلیت‌ها ارائه می‌دهد (Morgenthau, 1948: 161-198; Waltz, 1979: 161-193).

با این حال، شکل‌گیری نظم امنیتی جدید در یک منطقه - به‌عنوان زیرسیستمی تأثیرپذیر از نظام بین‌الملل - اغلب نتیجه ترکیب تغییرات موازنه درونی (مانند بسیج منابع داخلی، نوآوری‌های فناوریانه و اصلاحات ساختاری) و بیرونی (ائتلاف‌سازی، دخالت قدرت‌های خارجی و اتحادهای راهبردی)، یا پیشرفت‌های فناوری نظامی، یا تلفیقی از این عوامل است. در چارچوب نئورئالیستی و رئالیستی، چنین تحولاتی معمولاً از رخدادهای عمده مانند جنگ‌های جهانی اول و دوم (بازسازی مرزها و اتحادها در خاورمیانه)، انقلاب‌های بزرگ همچون انقلاب ایران (ایجاد محور مقاومت و تغییر توازن ایدئولوژیک)، یا حملات آمریکا به عراق در ۱۹۹۱ و ۲۰۰۳ (ایجاد خلأ قدرت، بی‌ثباتی و بازتعریف رژیم‌های امنیتی) ناشی می‌شوند. آنچه اکنون در خاورمیانه در حال وقوع است دور جدیدی از ائتلاف‌سازی‌ها و اتحادهای راهبردی است. عربستان، قطر و کویت با ناامیدی از آمریکا در جریان جنگ رمضان به سمت تقویت همکاری‌های امنیتی و اطلاعاتی با چین، پاکستان و ترکیه در حال حرکت هستند. امارات و بحرین نیز اتحاد راهبردی با اسرائیل را در دستور کار خود قرار داده‌اند. آن‌ها در دو جنگ اخیر علیه ایران بیشترین همکاری نظامی با اسرائیل و آمریکا را داشتند. انتظار هر دو گروه از بازیگران فوق‌الذکر تضعیف ایران و محور مقاومت در منطقه است. بنابراین؛ رفتارهای این بازیگران

1 - Stalelated Hegemony
2 - Bandwagoning
3- Buck-Passing

در قالب واقع گرایی و نوواقع گرایی و اصولی همچون احاله مسئولیت و دنباله روی قابل فهم است که در ادامه توضیحات آن خواهد آمد.

۴- عملیات طوفان الاقصی و عوامل مؤثر بر آن

عملیات ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳، که به عملیات «طوفان الاقصی» معروف شد، یکی از بزرگ ترین و پیچیده ترین عملیات نظامی حماس علیه اسرائیل بود. این حمله با تهاجم هماهنگ زمینی، هوایی و دریایی به شهرک های مرزی اسرائیل، از جمله کیبوتص ها و شهرهای نزدیک نوار غزه، انجام گرفت. بر اساس گزارش ها، این عملیات بیش از ۱۱۳۹ کشته و حدود ۲۵۰ گروگان برجای گذاشت که شامل غیرنظامیان، سربازان و افراد خارجی بود (Codish et al., 2024: 308). اعضای حماس با استفاده از تونل ها، پاراگلایدرها و خودروهای زرهی، موفق به نفوذ به خاک اسرائیل شدند و سیستم های امنیتی این کشور را غافلگیر کردند. این حمله، که به دلیل گستردگی و شدت آن بی سابقه بود، تصور شکست ناپذیری اسرائیل را مخدوش کرد و ناکارآمدی سیستم های اطلاعاتی و نظارتی این کشور را آشکار ساخت (Hirschfeld, 2024: 3). عوامل متعددی در شکل گیری این عملیات نقش داشتند که شامل فشارهای سیاسی، اقتصادی، حمایت های محور مقاومت و ضعف های امنیتی اسرائیل بودند (دادرویش، ۱۴۰۰: ۱۲۵).

یکی از عوامل اصلی و مؤثر در انجام این عملیات، فشارهای سیاسی و اقتصادی بر حماس بود. محاصره طولانی مدت نوار غزه توسط اسرائیل، که از سال ۲۰۰۷ آغاز شده بود، شرایط اقتصادی و اجتماعی غزه را به شدت وخیم کرده بود. محدودیت های شدید در دسترسی به کالاهای اساسی، افزایش بیکاری و فقر، و نبود چشم انداز برای مذاکرات صلح، حماس را به سمت اتخاذ رویکردی تهاجمی سوق داد (Khalil, 2024: 77). این فشارها، همراه با تضعیف جایگاه حماس در مذاکرات سیاسی، انگیزه ای برای تغییر پارادایم از پدافندی به آفندی ایجاد کرد (بردبار و عالیشاهی، ۱۴۰۲: ۸۷). همچنین، حماس با این عملیات قصد داشت توجه جهانی را به مسئله فلسطین جلب کند و فشارهای داخلی و خارجی بر اسرائیل را افزایش دهد. حمایت محور مقاومت، به ویژه ایران، نقش کلیدی در توانمندسازی حماس برای اجرای این عملیات ایفا کرد. ایران، از طریق تأمین تسلیحات

پیشرفته، آموزش نظامی و حمایت مالی، به حماس امکان داد تا عملیات را با موفقیت اجرا کند (Mabon, 2023: 50). علاوه بر این، سایر اضلاع محور مقاومت، مانند حزب الله لبنان، با ایجاد فشار چندجانبه بر اسرائیل، انجام عملیات برای حماس را آسان تر ساختند (بوستان افروز و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۵۰). در این میان از نقش گفتمان مقاومت در انگیزه بخشی به حماس نمی توان چشم پوشی کرد. این گفتمان، که بر ایستادگی در برابر اشغالگری اسرائیل تأکید دارد، به عنوان محرکی برای عملیات عمل کرد و حمایت افکار عمومی جهان اسلام را جلب نمود (ایرانی و مقیمی عراقی، ۱۴۰۳: ۱۵۴).

ضعف های اطلاعاتی و امنیتی اسرائیل نیز عامل مهمی در موفقیت این عملیات بود. ناکارآمدی سیستم های نظارتی، از جمله دیوار مرزی پیشرفته غزه و عدم پیش بینی تحرکات حماس، شکاف های جدی در بازدارندگی اسرائیل را آشکار کرد (Williams, 2024: 122). این ضعف ها، که نتیجه اعتماد بیش از حد به فناوری های امنیتی بود، به حماس اجازه داد تا با غافلگیری کامل عمل کند. این عملیات همچنین با هدف تضعیف توافق ابراهیم (۲۰۲۰) انجام شد، زیرا عادی سازی روابط کشورهای عربی با اسرائیل، جایگاه حماس و محور مقاومت را تهدید می کرد (پورحسن، ۱۴۰۲: ۵۶). در مجموع، کنار هم قرار گرفتن این عوامل موجب شد تا حماس بتواند بزرگ ترین عملیات نظامی علیه اسرائیل پس از سال ۲۰۰۸ را انجام دهد و آن را به نقطه عطفی در کارنامه سیاسی-نظامی خود تبدیل نماید. عملیاتی که معادلات امنیتی منطقه را به طور اساسی تغییر داد و واکنش های بین المللی، از جمله محکومیت های جهانی و حمایت فوری ایالات متحده از اسرائیل، را به همراه آورد.

۵- نظم امنیتی پس از عملیات طوفان الاقصی: از تعاملات دیپلماتیک تا رویارویی های نظامی

نظم امنیتی خاورمیانه پیش از رویداد ۷ اکتبر ۲۰۲۳، بر پایه برتری فناوریانه و اطلاعاتی اسرائیل و شبکه ای از اتحاد های پنهان با قدرت های غربی شکل گرفته بود که هدف اصلی آن مهار گسترش نفوذ تهران از طریق حمایت از رژیم های محافظه کار عربی بود (Ebrahim, 2024: 75). کشورهای عربی که موفقیت ایران در جبهه سوریه برای حفظ

بشار اسد در قدرت، انسجام بخشی شیعیان حول محور مقاومت و گسترش نفوذ و قدرت تهران را شاهد بودند کوشیدند تا با نزدیک شدن به اسرائیل و شکل دادن پیمان ابراهیم مسئولیت تضعیف ایران را بر دوش تل آویو و آمریکا نهند و خود در پس پرده به پشتیبانی از این جبهه پردازند (پورحسن، ۱۴۰۲: ۵۳). آن‌ها ساختار قدرت شکل گرفته در منطقه را مطلوب خود نمی دانستند و برای تغییر مناسبات امنیتی از هر گزینه جدیدی که ایران را تضعیف سازد استقبال می نمودند. جنگ علیه انصارالله یمن در سال ۲۰۱۵ به این امید آغاز شد که بتواند از گسترش بیشتر جبهه مقاومت جلوگیری کند؛ اما نتیجه آن چیزی نبود که عربستان و متحدانش انتظار آن را می کشیدند (پوردانش و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۹).

اسرائیل نیز از وضع جدید خاورمیانه راضی نبود. تمامی سرمایه گذاری های این رژیم و آمریکا در سوریه نتیجه عکس داده بود. در عوض؛ دامنه قدرت حزب الله در مرزهای اسرائیل هر روز گسترش بیشتری می یافت و آن‌ها به سلاح های جدیدی دسترسی پیدا می کردند که تا پیش از آن در اختیار نداشتند. استفاده از ریزپرنده ها و پهپادها برای ناامن سازی شهرک های اسرائیلی و ضربه زدن به تأسیسات مخابراتی، اطلاعاتی و نظامی از جمله این تحولات نظامی بود. لذا اسرائیل مترصد فرصتی بود که بتواند محور مقاومت در منطقه را درهم شکند و به نظم دوقطبی (ایران و محور مقاومت در برابر اسرائیل و متحدان غربی-عربی) پایان دهد. عملیات طوفان الاقصی بهانه لازم را برای اسرائیل فراهم ساخت تا با سیاست مظلوم نمایی؛ حماس را مقصر جنگ جلوه داده و عملیات گسترده در غزه را آغاز نماید (Idrus et al., 2025). پاسخ تل آویو به عملیات حماس، خشونت شدید، نسل کشی، جنایت جنگی و ویرانی تمام زیرساخت های غزه بود (Bloxham, 2025). اقدامی که با حمایت و پشتیبانی نظامی آمریکا و دول غربی انجام شد و توانست به تدریج برتری نظامی اسرائیل را تثبیت نماید.

ترور رهبران حماس از اسماعیل هنیه در تهران گرفته تا محمد و یحیی سنوار در غزه به تقویت اعتماد به نفس اسرائیل کمک نمود تا بتواند با سرعت بیشتر برنامه های نظامی و سیاسی خود در منطقه را پیش برد. گستاخی و جسارت اسرائیل تا جایی ادامه پیدا کرد که نه تنها آشکارا و پیش چشم جهانیان اقدام به جنایت جنگی در غزه نمود بلکه هیئت صلح

حماس که در قطر مستقر شده بود تا برای آتش بس گفتگو نماید را مورد حمله قرار داد (Abualouf, 2025). اگرچه این اقدام واکنش و دلخوری ظاهری ترامپ را به همراه آورد اما پیام جدیدی برای دولت‌های حامی حماس داشت. پیام جدید تل آویو این بود که اسرائیل در مبارزه با جبهه مقاومت هیچ مرزی نمی‌شناسد و به هیچ قانونی پایبند نیست. تداوم بخشیدن حملات علیه یمن و حزب الله لبنان - که از عملیات انفجار پیجرها شروع و تا ترور سید حسن نصرالله در ۷ مهر ۱۴۰۳ ادامه پیدا کرد - بخشی از پیامدهای جنگ غزه بودند که با همراهی ضمنی کشورهای عربی انجام شدند. آن‌ها در چارچوب مفهوم «احاله مسئولیت» کار تضعیف جبهه مقاومت را به اسرائیل واگذار نمودند (بردبار و عالیشاهی، ۱۴۰۲: ۸۸). در چارچوب پویایی‌های قدرت منطقه‌ای، عملیات طوفان الاقصی اگرچه بر سرعت سازش با اسرائیل و توافقی‌هایی که تحت عنوان «توافق ابراهیم ۲» در حال پیگیری بود، تأثیر منفی گذاشت و روند آن را کند ساخت؛ اما منجر به توقف کامل آن نشد. این مسئله زمانی خود را به شکل برجسته نشان داد که اسرائیل دور تازه‌ای از حملات علیه ایران را در ۲۳ خرداد و ۹ اسفند ۱۴۰۴ آغاز کرد. در جریان این تجاوز، به جای ایجاد شکاف در روابط عربی-اسرائیلی، منطقه شاهد عادی‌سازی همکاری‌های امنیتی نظامی طرفین گردید؛ جایی که کشورهای حاشیه خلیج فارس نه تنها تعهدات سابق خود را حفظ کردند (بوستان افروز و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۵۲) بلکه به‌طور کامل در کنار اسرائیل قرار گرفتند. تا پایان سال ۲۰۲۵، حجم تجارت اسرائیل با کشورهای شورای همکاری خلیج فارس بیش از ۶۵ درصد نسبت به سال ۲۰۲۲ رشد کرد و این امر، پایه اقتصادی محکمی برای نظم امنیتی جدید فراهم آورد (جمشیدی، ۱۴۰۳: ۱۶). همچنین، توافقی‌های محرمانه انتقال گاز از میدان‌های لویاتان به اروپا از طریق خاک عربستان و اردن، که پیش‌تر به دلیل تهدیدهای راکتی حماس متوقف شده بود، پس از تحولات غزه از سر گرفته شد و این امر، اسرائیل را به بازیگر کلیدی در امنیت انرژی اروپا تبدیل کرد. مضاف بر این؛ اسرائیل با استفاده از عملیات روانی گسترده اقدام به بازسازی تصویر خود از «بازنده جنگ» به «بازیگر شکست‌ناپذیر» در افکار عمومی عربی و جهانی کرد. اقدامی که در ناامید سازی بیشتر ملت‌های عربی برای تحقق رؤیای شکست اسرائیل مؤثر واقع شد و دولت‌های عربی را از

هرگونه وحدت اسلامی در برابر تجاوزات اسرائیلی در فلسطین بازداشت (باقری دولت-آبادی و دامیار، ۱۴۰۳: ۵-۲۷).

در مقابل؛ ایران کوشید تا پیوندهای سابق خود با جبهه مقاومت در سه ضلع لبنان، عراق و یمن را تقویت نماید. این اقدام از آن جهت حائز اهمیت بود که با سقوط دولت بشار اسد، عمق استراتژیک ایران برای ضربه زدن به اسرائیل از دست رفته بود (Grajewski, 2024) و به جای اسد، ابومحمد الجولانی بر سرکار آمده بود که آسمان این کشور را به روی جنگنده‌های اسرائیلی برای ضربه زدن به ایران باز گذاشته بود. فشار شدید بر حزب‌الله لبنان برای عقب‌نشینی به آن‌سوی رودخانه لیتانی و تلاش برای منزوی‌سازی سیاسی آن در عرصه سیاسی داخل این کشور، از راه انعقاد توافق صلح دولت لبنان با اسرائیل در آمریکا، اقدامات فوری تهران را ضروری‌تر ساخت. ایران شاهد طراحی نقشه جدیدی از سوی غرب و اسرائیل برای تغییر نظم و ترتیبات امنیتی خاورمیانه بود. ترتیباتی که در آن هیچ جایی برای ایران و محور مقاومت وجود نداشت و هرگونه کوتاهی و تأخیر می‌توانست آینده و جایگاه سیاسی-استراتژیک ایران در خاورمیانه را تحت تأثیر قرار دهد. در نگاه ایران، اسرائیل در حال توسعه‌بخشی به عمق استراتژیک خود در خاورمیانه است و هیچ مرزی برای خود تعریف نکرده است. ایجاد منطقه حائل دائمی در اطراف غزه و جنوب لبنان تحت نظارت نیروهای چندملیتی با حضور کشورهای عربی، به اسرائیل این امیدواری را داده است تا برای اولین بار از سال ۱۹۴۸، تا حدی نسبت به مرزهای خود احساس امنیت نماید. دورتر کردن حزب‌الله از مرزهای اسرائیل و سوق دادن آن به فراسوی رودخانه لیتانی (Ebrahim, 2024: 77) نیز امنیت این رژیم را بیش از پیش تقویت نموده است.

از دید ایران، پاک‌سازی کامل زیرساخت‌های نظامی حماس در غزه، ویرانی تمامی بخش‌های این سرزمین به شکلی که ادامه حیات در آن با دشوار همراه باشد، ترور رهبران برجسته و تأثیرگذار نظامی و فکری حماس، ترور رهبری و فرماندهان ارشد نظامی-امنیتی ایران، طراحی عملیات تجزیه ایران و سقوط جمهوری اسلامی، بخشی از نظم امنیتی اسرائیل در قالب «تعادل وحشت» است که می‌کوشد آن را تثبیت نماید. لذا از دید تهران تنها گزینه پیش رو «مقاومت» است. هرگونه سازش و فرصت دادن به اسرائیل این رژیم را

برای اقدامات تجاوزکارانه جری تر خواهد ساخت. به همین خاطر ایران در دو جنگ تحمیلی علیه خود کوشید تا به اسرائیل نشان دهد رؤیاهای این رژیم برای خاورمیانه به آسانی قابلیت تحقق ندارد. ایران در جنگ ۱۲ روزه و ۴۰ روزه رؤیای شکست‌ناپذیری اسرائیل را در هم شکست و نشان داد که چگونه موشک‌ها و پهپادهایش می‌توانند به آسانی به قلب اسرائیل اصابت کنند و هیچ سامانه‌ای قادر به دفاع از این رژیم نیست (Bagheri, 2025:1-20). این رویداد نظامی سرآغاز دوباره‌ای برای شکل گرفتن نظم امنیتی جدید خاورمیانه گردید. زیرا این فقط اسرائیل نبود که متوجه شد توان موشکی و پهپادی ایران فراتر از تصورات آن‌هاست؛ بلکه کشورهای عربی نیز که اسرائیل را یاری می‌دادند با پاسخ قاطع نظامی تهران، از رؤیای چتر گسترده نظامی آمریکا خارج شدند و خود را زیر ضرب موشک‌ها و پهپادهای ایرانی آرش و شاهد ۱۳۶ دیدند (Joy, 2026).

۶- نظم امنیتی جدید خاورمیانه در پرتو گزاره‌های واقع‌گرایی

زیست در فضای تهدید و ناامنی موجب گردیده تا بازیگران سیاسی در خاورمیانه رفتارهای خود را در قالب نظریه واقع‌گرایی بازطراحی سازند. این کشورها پس از دو جنگ اخیر علیه ایران متوجه شدند که سرمایه‌گذاری اقتصادی و ترسیم برنامه چشم‌انداز بلندمدت بدون وجود امنیت بی‌معناست. به‌طور خاص عربستان، قطر و امارات آنچه را که بیش از دو دهه برای رسیدن به آن تلاش کرده بودند در معرض سقوط دیدند (Sharma, 2026). لذا همه‌چیز در حال بازطراحی است و هرگونه نظم امنیتی جدید نیز بر این اساس باید ارزیابی شود. گزینه‌های چهارگانه نظریه موازنه قوا می‌تواند ما را در فهم تحولات پیش رو بهتر یاری دهد.

۶-۱- تعادل پایدار

همان‌گونه که توضیح داده شد وضعیت تعادل پایدار وضعیتی است که هیچ واحدی قادر به سلطه نیست و هزینه جنگ برای همه بیش از منافع آن است. آنچه در خاورمیانه کنونی در حال وقوع است با این گزینه سازگاری چندانی ندارد. علت اصلی نیز رویکرد ایدئولوژیک دو بازیگر اصلی خاورمیانه یعنی ایران و اسرائیل به منازعه جاری است. هر

دو طرف با نوعی نگاه خیر و شر به دیگری نگریسته و حذف همدیگر را آرزو می‌کنند. آن‌ها از هیچ تلاشی برای تضعیف و نابودی دیگری امتناع نمی‌ورزند. ایران می‌کوشد تا مجدداً جبهه مقاومت را بازسازی کرده و برای ضربات کوبنده‌تر به اسرائیل در آینده آماده گردد. پیش‌بینی رهبر شهید ایران در این خصوص نیز از بین رفتن اسرائیل تا ۲۵ سال آینده است (خامنه‌ای، ۱۴۰۲/۱/۱۵).

از نگاه آیت‌الله سید مجتبی خامنه‌ای، رهبر جدید ایران، نیز جنگ رمضان طلوع نظم جدیدی در خاورمیانه بوده است. نظامی که سرآغاز «قدرت‌گیری و برآمدن نام ایران و انقلاب اسلامی» است. به تعبیر ایشان «این بار جهالت و نادانی مستکبران باعث شد که اسفند ۱۴۰۴ سرآغاز فصل نوین از قدرت‌گیری و برآمدن نام ایران و انقلاب اسلامی گردد، و پرچم ایران اسلامی نه فقط در جغرافیای خاکی کشورمان بلکه در عمق دل‌های حق‌جویان جهان برافراشته شود» (حسینی خامنه‌ای، ۱۴۰۵/۱/۲۰). از منظر رهبری «فصل نوینی» به دست «ایران قوی» در حال رقم خوردن است. یکی از سرفصل‌های این نظم نوین خروج آمریکا از منطقه و نابودی اسرائیل خواهد بود. «به حول و قوه الهی آینده‌ی درخشان منطقه‌ی خلیج فارس، آینده‌ای بدون آمریکا و در خدمت پیشرفت، آسایش و رفاه ملت‌هایش خواهد بود... و زنجیره‌ی این ظفر که به لطف پروردگار تبارک و تعالی در سایه تدابیر و سیاست‌های مقاومت و راهبرد ایران قوی محقق شده است، طلعه‌ی نظم جدید منطقه و جهان خواهد بود» (حسینی خامنه‌ای، ۱۴۰۵/۲/۱۰).

در نقطه مقابل این تفکر، سران رژیم اسرائیل به‌ویژه نتانیاهو قرار دارند که برای خود رسالتی تاریخی قائل شده و امیدوارند با حمایت از اپوزیسیون ضد ایرانی و حمایت‌های ترامپ، تغییر رژیم در ایران را رقم زنند. برای آن‌ها هزینه جنگ اصلاً اهمیتی ندارد و آنچه مهم‌تر از «میزان هزینه» است، کسب «نتیجه مطلوب» است. نتانیاهو بارها تأکید کرده که از نظر اسرائیل جنگ تمام نشده است و این رژیم خود را برای دور جدیدی از نبرد نظامی آماده کرده است (Al Jazeera News Agency, 2026). ویژگی‌های شخصیتی ترامپ برای معرفی خود به عنوان رهبری تاریخ‌ساز در آمریکا نیز نتانیاهو را در خصوص کسب حمایت نظامی-سیاسی در آینده امیدوارتر کرده است (McAdams, 2020;)

(Haberman, 2022). بدین ترتیب باید گفت بر اساس منطق واقع گرایی هیچ تعادل پایداری در منطقه وجود ندارد و آنچه تا اینجای کار محقق شده است تعادل نسبی و سیال است.

۲-۶- شکست موازنه و ظهور هژمونی

ضعیف ترین گزینه ممکن پیش رو، شکست موازنه نسبی و ظهور هژمونی است. تعادل نسبی در قدرت بازیگران و رقابت فشرده آنها اگرچه ممکن است موازنه موجود را برهم زند اما امکان اینکه زمینه ظهور هژمونی را فراهم سازد بعید می نماید. ایران و عربستان برای چهار دهه رقابتی سخت و نفس گیر را برای رهبری خاورمیانه و جهان اسلام پشت سر گذاشته اند. هیچ یک از آن دو حاضر به پذیرش هژمونی طرف مقابل در منطقه نیست و در این راه از ابزارهای مختلف در دسترس استفاده کرده و خواهند کرد. در سوی دیگر میدان، ترکیه و عربستان بر سر رهبری جهان اسلام و نوع الگوی مطلوب حکمرانی اسلامی با یکدیگر رقابت دارند. تأکید ترکیه بر نئوعثمانی گری در دوره اردوغان نیز این رقابت را سخت و فشرده تر ساخته و حتی تا شمال آفریقا و تحولات لیبی، سودان و سومالی کشانده است (فتاحی زاده و همکاران، ۱۴۰۴: ۱۱۸-۱۴۳). این دو بازیگر منطقه ای اگرچه در تضعیف ایران هم نظر هستند؛ اما هژمونی طرف مقابل را نیز تاب نخواهند آورد. لذا اگر به فرض محال؛ موفق به تضعیف ایران در پرتو توافق هایی همچون «توافق ریاض» (۱۶ مرداد ۱۴۰۴) گردند قادر به زیست مسالمت آمیز در کنار یکدیگر و پذیرش رهبری دیگری بر جهان اسلام نخواهند بود.

ضعیف ترین حالت ممکن این است که ترکیه، عربستان و ایران اجازه دهند اسرائیل به هژمون منطقه ای تبدیل گردد. چنین رخدادی می تواند علاوه بر تضعیف گفتمان اسلام گرایی در منطقه، پیامدهای ژئوپلیتیک و استراتژیک گسترده ای به همراه آورد که موقعیت هر سه دولت را به خطر خواهد انداخت. لذا باوجود اینکه امکان شکست موازنه در منطقه وجود دارد اما ظهور هژمون امری بعید است. بنابراین زمینه برای دو گزینه باقی مانده (دنباله روی و احاله مسئولیت) بین دو سر طیف تعادل پایدار و ظهور هژمونی فراهم خواهد بود.

۳-۶- سیاست دنباله‌روی

بازیگران عرب منطقه و اسرائیل قادر به شکل‌دهی به نظم امنیتی جدید برای خاورمیانه نیستند. شانس آن‌ها برای تغییر رژیم در ایران و حذف جبهه مقاومت در عراق، یمن و لبنان نیز ضعیف است. جبهه مقاومت اگرچه با سقوط بشار اسد، شهادت رهبرانی همچون حاج قاسم سلیمانی، سید حسن نصرالله، یحیی سنوار، آیت‌الله خامنه‌ای و... نسبت به گذشته ضعیف‌تر شده؛ اما حذف نشده است. اساساً گفتمان مقاومت در منطقه قائل به شخص و کشور خاصی نیست که بتوان آن را به آسانی حذف کرد و از بین برد (باقری دولت‌آبادی و مجاهدزاده، ۱۴۰۲: ۶۷). هرکجای منطقه که ظلم و بی‌عدالتی وجود داشته باشد گفتمان مقاومت بستر لازم برای رشد خود را پیدا خواهد کرد. به همین خاطر هیچ‌یک از کشورهای عربی به تنهایی و یا به شکل ائتلاف نمی‌توانند تغییر محسوسی در ترتیبات امنیتی منطقه شکل دهند به همین خاطر ترجیح می‌دهند الگوی رفتاری خود را با بازیگران فرا منطقه‌ای همچون آمریکا، چین و روسیه تطبیق دهند. سیاست این دولت‌ها بر دنباله‌روی استوار خواهد بود. آن‌ها به دلیل نفوذ گسترده سیاسی، نظامی و اقتصادی آمریکا در ساختار قدرت کشورشان ترجیح می‌دهند سیاست‌های خود را ذیل سیاست‌های آمریکا تعریف نمایند. آنچه در توافق نظامی ریاض بین عربستان، پاکستان و ترکیه اتفاق افتاد تا به‌عنوان سپری دفاع علیه ایران و جبهه مقاومت عمل نماید را نیز ذیل همین سیاست باید تحلیل نمود.

۴-۶- احاله مسئولیت

حالت چهارم که هم‌راستا با حالت سوم بیشترین احتمال را دارد سیاست احاله مسئولیت است. در این سیاست، واحدهای سیاسی به‌جای موازنه مستقیم، یا به قدرت برتر می‌پیوندند یا امید دارند دیگران هزینه موازنه را پردازند. روند تحولات خاورمیانه نشان می‌دهد در تضعیف حماس در غزه کشورهای عربی همه‌چیز را به اسرائیل و آمریکا محول کردند. آن‌ها به آسانی از کنار جنایات اسرائیل در غزه گذشتند و روح مشترک عربی-اسلامی را فراموش کردند. هیچ‌یک از این کشورها حتی حاضر به طرح شکایت علیه اسرائیل در دیوان کیفری بین‌المللی و دیوان لاهه نیز نشدند. نظاره‌گری این دولت‌ها در کنار لفاظی-های اردوغان مبنی بر حمایت از آرمان ملت فلسطین منتج به این شد که سرنوشت غزه به

آمریکا و طرح صلح ترامپ سپرده شود. طرح صلحی که در آن، جایی برای حضور حماس در قدرت وجود ندارد (JNS, 2026) و این بزرگ‌ترین پیروزی است که اسرائیل می‌تواند از این نبرد کسب نماید.

در مورد ایران و سایر اضلاع جبهه مقاومت نیز دولت‌هایی همچون عربستان، امارات و بحرین تجربه موفق در نبرد نظامی ندارند. عربستان قریب ۹ سال با انصارالله یمن جنگید و در نهایت نتوانست دولت عبدربه منصور هادی را به قدرت بازگرداند (پوردانش و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۹-۶۴). فشارهای این کشورها بر دولت عراق برای خلع سلاح حشد الشعبی نیز تاکنون موفقیت‌آمیز نبوده است. در جبهه سیاسی نیز از زمان سقوط صدام حسین پیوسته شیعیان در اکثریت پارلمانی قرار داشته و دولت‌هایی نزدیک به ایران بر سرکار آمده‌اند. تداوم این روند نمی‌تواند جایی برای امیدواری اقدام مستقیم آن‌ها فراهم سازد. کما اینکه در مورد لبنان نیز نه گروگان‌گیری سعد الحریری، نه فشار اقتصادی بر لبنان، نه حمایت از میشل جوزف عون و نه حمایت از جریان ۱۴ مارس نتوانسته است موقعیت حزب‌الله را تضعیف کند. اگرچه عملیات پیجری در لبنان، بزرگ‌ترین ضربه اطلاعاتی و امنیتی را به حزب‌الله وارد کرد و در نهایت با ترور سید حسن نصرالله و بمباران شدید جنوب لبنان؛ حزب‌الله در موقعیت دفاعی قرار گرفته است؛ اما آن‌ها همچنان قدرت آتش خود علیه اسرائیل را حفظ کرده‌اند. در جریان دو جنگ تحمیلی علیه ایران، این گروه شیعی بیشترین حمایت نظامی را از ایران به عمل آورد و ضربات جبران‌ناپذیری به اسرائیل وارد ساخت. بنابراین رویکرد کلی اعراب و ترکیه این است که تضعیف ایران و جبهه مقاومت را به آمریکا و اسرائیل در منطقه محول کنند (Ebrahim, 2024). توافق نظامی بین ترکیه، عربستان و پاکستان نیز نمی‌تواند تأثیری بر اراده و قدرت نظامی ایران گذارد. لذا سیاست کلی این کشورها این خواهد بود که هزینه‌های اقتصادی جنگ را پرداخته کرده و در رهگیری موشک‌ها و پهپادهای ایرانی و جبهه مقاومت شرکت جویند و به امید روزی بنشینند که ایران دستخوش تحول بنیادین گردد. تعیین زمان برای تحقق این رؤیاها امکان‌پذیر نیست؛ کما اینکه امیدواری آمریکا برای تغییر رژیم ایران در چهار دهه گذشته نتیجه‌ای جز سرخوردگی به همراه نداشته است. بنابراین همه‌چیز در وضعیت شکننده کنونی باقی خواهد ماند.

۷- نتیجه گیری

عملیات طوفان الاقصی یک «شوک سیستمی» به موازنه قدرت در خاورمیانه بود. تا پیش از این رویداد، موازنه قدرت به نفع جبهه مقاومت در منطقه بود. ایران توانست با حمایت از متحد دیرین خود، سوریه، آن را در برابر توطئه‌های عربی، عبری-غربی حفظ نموده و تهدید داعش علیه سوریه، عراق، لبنان و تهران را از بین ببرد. عملیات طوفان الاقصی ضربه‌ای به اسرائیل بود تا نشان داده شود این رژیم چقدر آسیب‌پذیر است و چگونه آرمان فلسطین با مقاومت و ایستادگی قابل حصول است. این عملیات که با موج شادی در بین ملت‌های عرب و مسلمان منطقه همراه شد ضربه‌ای حیثیتی برای حکام عرب و دولت‌های سازش‌کار با اسرائیل بود. به همین خاطر محور عربی-عبری-غربی با همدستی ترکیه کوشیدند تا جلوی تبدیل شدن این موفقیت نظامی به یک دستاورد جدید سیاسی-استراتژیک برای ایران را بگیرند و نگذارند تهران هژمون منطقه شود.

هم‌راستایی این کشورها با اسرائیل در سرکوب حماس و بمباران شدید غزه که خود را به شکل سکوت سیاسی و تداوم همکاری‌های اطلاعاتی-اقتصادی نشان داد موجب گردید پیروزی حاصل شده برای حماس تبدیل به یک ناکامی سیاسی-نظامی گردد. پس از گذشت سه سال حماس نه تنها شاهد از بین رفتن ساختار نظامی و ترور ۱۹ فرمانده از ۲۴ فرمانده ارشد خود گردیده بلکه تن به توافقی با آمریکا و اسرائیل داده که ماحصل آن کنار کشیدن از مدیریت سیاسی غزه است. در ضلع دیگر جبهه مقاومت، اسرائیل با کمک اعراب و ترکیه موفق شد بشار اسد را از قدرت برکنار کرده و بلندی‌های جولان در سمت سوریه و کوه حرمون را اشغال نماید. به قدرت رسیدن الجولانی علاوه بر آنکه تصرف اراضی شمالی سوریه به دست ترکیه را تثبیت کرد، بار دیگر اهل سنت را به صحنه قدرت در این کشور بازگرداند و این امیدواری را به عربستان داد که همه‌چیز بر محور اراده سیاسی ریاض خواهد چرخید. بنابراین جبهه عربی-عبری-غربی از این پیروزی به‌اندازه شکست نظامی حماس خشنود است. در ادامه آن‌ها کوشیدند با تحمیل دو جنگ بر ایران، محور اصلی و مرکزی جبهه مقاومت را هدف گیرند تا سایر اضلاع جبهه مقاومت در لبنان و یمن و عراق فروریزد. به همین خاطر کشورهای عربی در رخدادی بی‌سابقه در کنار اسرائیل قرار گرفتند و تمام

توان اطلاعاتی-نظامی خود را بکار بستند تا مانع رسیدن موشک‌ها و پهپادهای ایرانی به اسرائیل شوند. آن‌ها هم‌زمان فشار سیاسی خود بر عراق و دولت لبنان را حفظ کردند تا پروژه خلع سلاح حشد الشعبی و حزب‌الله را رقم زنند. توافق صلح دولت لبنان با اسرائیل در واشنگتن (۲۰۲۶) و مکاتبات اداری دولت الزیدی در عراق برای ادغام حشد الشعبی در ساختار وزارت دفاع در همین راستا در حال پیگیری است. اقدامات فوق اگرچه بر روی کاغذ با سرعت در حال انجام است اما در میدان عمل به کندی پیش می‌رود.

ایران پس از جنگ تحمیلی سوم (۲۸ فوریه/۹ اسفند) نه تنها کنترل کامل تنگه هرمز را در دست گرفت بلکه شدیدترین ضربات نظامی را به کویت، بحرین و امارات وارد نمود. در جریان این حملات کشورهای عربی متوجه شدند که همراهی با آمریکا نه تنها تأمین‌کننده امنیت آن‌ها نیست؛ بلکه زمینه آسیب‌پذیری و پذیرش ضربات نظامی را فراهم ساخته است. به همین خاطر پایتخت‌های عربی خود را برای ترتیبات امنیتی جدید در خاورمیانه آماده می‌سازند. ترتیباتی که اگرچه محور اصلی آن همچنان آمریکا است اما در کنار آمریکا بازیگران دیگری به نام ترکیه و پاکستان نیز در حال ایفای نقش هستند. اعراب، پاکستان و ترکیه در خاورمیانه جدید می‌کوشند ضمن احاله مسئولیت اصلی تغییر رژیم ایران به دوش آمریکا و اسرائیل، موازنه قدرت را تغییر داده و ایران را تضعیف سازند. سیاست همراهی همچنان یکی از ویژگی‌های این موازنه قدرت جدید خواهد بود. آن‌ها در کلیه امور اقتصادی، نظامی، امنیتی و سیاسی در کنار اسرائیل و آمریکا خواهند بود تا بتوانند صحنه قدرت در خاورمیانه را از نو ترسیم سازند. آشنایی ایران با الگوهای موازنه قدرت و نوع سیاست‌های پنهانی و مزورانه این کشورها به تهران کمک خواهد نمود تا بتواند از اهرم‌های قدرت خود به بهترین شکل ممکن استفاده نماید. تنگه هرمز و فشار اقتصادی بر آمریکا از جمله عواملی است که کاخ سفید را از همراه شدن با آرزوهای دور و دراز کشورهای عرب منطقه برای تغییر موازنه قدرت در خاورمیانه باز می‌دارد. ترامپ که در دستیابی به اهداف ترسیم شده برای جنگ ۱۲ روزه و ۴۰ روزه ناکام مانده است بعید است برای آزادی تنگه هرمز حاضر به پرداخت بهای سنگین جنگ تمام‌عیار با ایران باشد. او خواهد کوشید تا از طریق دیپلماسی راه‌حلی برای پایان این جنگ بی‌فایده بیابد.

این سیاست وضعیت موازنه قدرت چندقطبی به وجود آمده بین جبهه مقاومت و جبهه عبری-عربی-ترکی را در حال سیال نگه خواهد داشت. لذا؛ اراده سیاسی بازیگران، نوع ائتلاف‌های آتی در منطقه و نقش بازیگران بزرگ در این مناقشه شکل ترتیبات نظم امنیتی آینده خاورمیانه را ترسیم خواهد ساخت.

منابع

- آقامحمدی، ابراهیم، باقری دولت‌آبادی، علی و آبیاری، سجاد. (۱۴۰۰). نظام موازنه قوا در اروپا و تأثیر آن بر جنگ‌های ایران و روسیه (۱۲۱۹ - ۱۲۲۸ ه.ق). *مطالعات تاریخی جنگ*، ۵(۲)، ۱-۲۷.
- ایرانی، میثم و مقیمی عراقی، ابوالقاسم. (۱۴۰۳). دیپلماسی گفتمانی نشریه اکونومیست درباره جنگ هفتم اکتبر غزه با اسرائیل. *پژوهشنامه دیپلماسی فرهنگی*، ۱(۲): ۱۷۴-۱۵۲.
- باقری دولت‌آبادی، علی و دامیار، ایوب. (۱۴۰۳). مواضع کشورهای عربی درخصوص جنگ غزه (۲۰۲۳-۲۰۲۴): تحلیلی تاریخی درخصوص افول ناسیونالیسم عربی. *سیاست پژوهی غرب آسیا*، ۱(۲)، ۵-۲۷.
- باقری دولت‌آبادی، علی و فخرائی، حسین. (۱۳۹۷). تحلیل تداوم بحران در سرزمین‌های اشغالی بر اساس نظریه ساخت‌یابی، *مطالعات تاریخی جنگ*، ۲(۱)، ۱-۲۹.
- باقری دولت‌آبادی، علی و مجاهدزاده، محمد. (۱۴۰۲). تأثیر ترور شهید قاسم سلیمانی بر قدرت منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران. *پژوهشنامه انقلاب اسلامی*، ۱۳(۴۶)، ۶۷-۸۵.
- بردار، احمدرضا و عالیشاهی عبدالرضا. (۱۴۰۲). تحلیل جهش پارادایمی جنبش حماس در عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ (تغییر رویکرد پدافندی به آفندی). *بحران پژوهی جهان اسلام*، ۱۰(۲)، ۸۲-۱۱۴.
- بوستان افروز، جواد، محقق نیا، حامد، شهابی، روح‌الله و اکبرزاده، فریدون. (۱۴۰۱). بررسی چیستی و پیامدهای گفتمان جبهه مقاومت اسلامی در خاورمیانه. *سیاست پژوهی اسلامی ایرانی*، ۱(۴)، ۲۴۳-۲۶۵.
- پورحسن، ناصر. (۱۴۰۲). پیامدهای عملیات طوفان الاقصی بر توافق ابراهیم. *مطالعات راهبردی جهان اسلام*، ۲۴(۳)، ۶۸-۵۳.
- پوردانش، سیدسامر، غفاری هشتجین، زاهد و باقری دولت‌آبادی، علی. (۱۴۰۱). بررسی علل تداوم بحران یمن بر اساس نظریه ساخت‌یابی (۲۰۱۱-۲۰۲۱). *جامعه‌شناسی سیاسی جهان اسلام*، ۱۰(۱)، ۲۹-۶۴.
- جمشیدی، سعید. (۱۴۰۳). عملیات طوفان الاقصی و رژیم صهیونیستی: تغییر معادله قدرت. *اولین کنفرانس بین‌المللی حقوق، علوم سیاسی، سیاست اسلامی و فقه اسلامی*، ساری

حاج زرگر باشی، سید روح الله، آقایان، سید محمدتقی، و نوکنده، بهادر. (۱۴۰۴). دیپلماسی اتصال و بازآرایی موازنه قدرت در غرب آسیا: تحلیل ژئواکونومیک کریدور خلیج فارس - مدیترانه. *تعاملات دیپلماتیک*، ۳(۱۰)، ۳۰۰-۲۳۵.

<https://doi.org/10.22034/dpiq.2026.564161.1065>

حسینی خامنه‌ای، سید مجتبی. (۱۴۰۵/۲/۱۰). پیام رهبر انقلاب به مناسبت روز ملی خلیج فارس. دسترسی در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=62869>.

حسینی خامنه‌ای، سید مجتبی. (۱۴۰۵/۰۱/۲۰). پیام رهبر معظم انقلاب حضرت آیت الله سید مجتبی حسینی خامنه‌ای به مناسبت چهلمین روز شهادت قائد عظیم الشان انقلاب (قدس الله نفسه الزکیه) و مسائل مهم مربوط به جنگ تحمیلی سوم. دسترسی در: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=62808>.

خامنه‌ای، سید علی. (۱۴۰۲/۱/۱۵). ما گفتیم رژیم صهیونیستی ۲۵ سال دیگر را نمی‌بیند. پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، <https://www.leader.ir/fa/media/play/32064> دادرویش، رضا. (۱۴۰۰). مقاومت و محور مقاومت: نظریه و عمل. تهران، انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر، ۴۶۴.

شاه‌رضائی، محمدحسن و گودرزی، مهناز. (۱۴۰۳). عملیات طوفان الاقصی و تأثیر آن بر پیمان ابراهیم. *چهاردهمین کنفرانس بین‌المللی علوم سیاسی، روابط بین‌الملل و تحول*، تهران صادقی‌اول، هادی و منافی ورکیانی، علی. (۱۴۰۳). بازنمایی ابعاد حقوقی مخاصمه اکتبر ۲۰۲۳ غزه در صفحات اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال. *مطالعات حقوقی*، ۱۶(۱)، ۳۵۵-۳۹۰. عباس زاده فتح آبادی، مهدی و خسروی، محمدجواد. (۱۴۰۴). آینده‌پژوهی نظم امنیتی منطقه غرب آسیا در فضای دیپلماسی پس از پیمان ابراهیم بر اساس روش پتر شوارتز. *تعاملات دیپلماتیک*، ۳(۱۰)، <https://doi.org/10.22034/dpiq.2025.545627.1051>.

فتاحی‌زاده، ابوذر، باقری دولت‌آبادی، علی و کاظمی، علی. (۱۴۰۴). بررسی مقایسه‌ای سیاست خارجی ترکیه و عربستان سعودی در سوریه و لیبی (۲۰۱۱-۲۰۲۴). *بحران‌پژوهی جهان اسلام*. دوره ۱۲، شماره ۲، ۱۱۸-۱۴۳.

لکزی، مهدی، واعجازی، احسان. (۱۴۰۲). واکاوی تأثیرات معامله قرن بر نظم امنیتی خاورمیانه. *تعاملات دیپلماتیک*، ۱(۲)، ۱۸۶-۱۶۹. <https://doi.org/10.22034/dpiq.2023.194850>.

References

Abualouf, R. (2025). *Hamas faces leadership vacuum at critical time with demise of Gaza 'War Council'*. BBC News. <https://www.bbc.com/news/articles/c7v7p9p0rn7o>

- Al Jazeera News Agency. (2026, July 9). *Iran war not over: Israel's Netanyahu*. Dawn. <https://www.dawn.com/news/2014182/iran-war-not-over-israels-netanyahu>
- Alaluf, O. E., & Farber, S. (2025). Legal frameworks for mass terrorism: The October 7th attack and implications for security law. *Journal of Conflict and Security Law*, kraf011. <https://doi.org/10.1093/jcsl/kraf011>
- Bagheri Dolatabadi, A. (2025). The June 2025 Israeli war: Iran's assessment and regional consequences. *Middle East Policy*, 1-20. <https://doi.org/10.1111/mepo.70008>
- Bloxham, D. (2025). The 7 October atrocities and the annihilation of Gaza: Causes and responsibilities. *Journal of Genocide Research*, 1-26. <https://doi.org/10.1080/14623528.2025.2463710>
- Brown, N. J. (2024). Israel, Palestine, and the road to October 7: Dead end or deadly detour? *Current History*, 123(857), 323-329. <https://doi.org/10.1525/curh.2024.123.857.323>
- Bustan Afrooz, J., Mohaghegh Nia, H., Shahabi, R., Akbarzadeh, F. (2022). A Study on the nature and consequences of the Islamic Resistance Front discourse in the Middle East. *Iranian Islamic Political Studies*, 1(4), 243-265. [In persian]
- Civcik, Z. (2004). *The Israeli security policy: Changes and continuities* [Master's thesis, Middle East Technical University]. Graduate School of Social Sciences.
- Codish, S., Frenkel, A., Klein, M., Gefitler, A., Dreier, J., & Schwarzfuchs, D. (2024). October 7th 2023 attacks in Israel: Frontline experience of a single tertiary center. *Intensive Care Medicine*, 50(2), 308-310. <https://doi.org/10.1007/s00134-023-07279-2>
- Ebrahim, F. (2024). Hamas attacks and changes in Israel's relations with Arab countries. *Middle East Studies*, 12(3), 74-79.
- Farber, S., & Alaluf, O. E. (2025). Legal frameworks for mass terrorism: The October 7th attack and implications for security law. *Journal of Conflict and Security Law*, kraf011. <https://doi.org/10.1093/jcsl/kraf011>
- Grajewski, N. (2024, December 15). *Why did Iran allow Bashar al-Assad's downfall?* Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/middle-east/diwan/2024/12/why-did-iran-allowassads-downfall>
- Haberman, M. (2022). *Confidence man: The making of Donald Trump and the breaking of America*. Penguin Press.

- Hinnebusch, R. (2003). *The international politics of the Middle East*. Manchester University Press.
- Hirschfeld, Y. (2024). October 7, 2023: The horror, causes, impact, and working on the way forward. In *The Israeli-Palestinian peace process: A personal insider's account* (pp. 1-21). Springer Nature Switzerland.
- Idrus, M. R. H., Purnama, C., & Hermawan, Y. P. (2025). Securitization of Netanyahu's rhetoric post 7 October 2023 attacks. *Dinamika Global: Jurnal Ilmu Hubungan Internasional*, 10(1), 114-131.
- JNS. (2026, July 31). Hamas to have 'no role' in governing under Gaza roadmap. Jewish News Syndicate. <https://www.jns.org/news/israel-news/hamas-to-have-no-role-in-governing-under-gaza-roadmap>
- Joy, A. P. (2026, May 7). Gulf states question US reliability after Iran attacks, seek new security guarantees. The Week. <https://www.theweek.in/news/india/2026/05/07/gulf-states-question-us-reliability-after-iran-attacks-seek-new-security-guarantees.html>
- Khalil, S. (2024). Hamas' 2023 attack on Israel: A strategic response to political and economic pressures. *Journal of International Affairs*, 58(2), 75-92.
- Koçak, M. (2025). *Beyond the Israel-Palestine conflict: Russia's global calculations in Gaza*. In *The Middle East post October 7: Two years in review* (pp. 33-36). ORSAM. <https://orsam.org.tr/wp-content/uploads/2025/10/The-Middle-East-Post%E2%80%9393October-7-Two-Years-in-Review.pdf>
- Lucenti, F. (2025). The 'China Threat': Stereotypical representations in the US competition with China. *International Politics*, 62, 615-633. <https://doi.org/10.1057/s41311-024-00555-y>
- Mabon, S. (2023). *The struggle for supremacy: Saudi Arabia and Iran*. Cambridge University Press.
- McAdams, D. P. (2020). *The strange case of Donald J. Trump: A psychological reckoning*. Oxford University Press.
- Morgenthau, H. J. (1948). *Politics among nations: The struggle for power and peace*. Alfred A. Knopf.
- Nishikida, A., Ezaki, C., & Tsujita, T. (2025). Introduction to understanding "fragile stability" as a political background of the October 7 attack. In "Fragile stability" as a political background of October 7: *Current and foreseeable issues in the Israeli-Palestinian conflict* (pp. 1-9). Springer Nature Singapore.

- Orhan, O. (2025). *General assessment and conclusion. In The Middle East post October 7: Two years in review* (pp. 63-65). ORSAM. <https://orsam.org.tr/wp-content/uploads/2025/10/The-Middle-East-Post%E2%80%93October-7-Two-Years-in-Review.pdf>
- Sharma, A. (2026, June 16). *How the conflict in Middle East is reshaping Gulf states' transformation plans*. The Week. <https://www.theweek.in/news/middle-east/2026/06/16/how-the-conflict-in-middle-east-is-reshaping-gulf-states-transformation-plans.html>
- Walt, S. M. (1987). *The origins of alliances*. Cornell University Press.
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Addison-Wesley.
- Williams, J. (2024a). Israel's responses to Hamas attacks. *Defense Analyses*, 30(1), 120-121.
- Williams, J. (2024b). The Gaza conflict and its regional implications: A geopolitical analysis. *Middle Eastern Studies*, 67(3), 118-135.
- Wohlforth, W. C. (1999). The stability of a unipolar world. *International Security*, 24(1), 5-41. <https://doi.org/10.1162/016228899560086>
- Zhang, Y. (2024). Crucial yet limited: China's role in the Saudi-Iranian rapprochement. *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 18(3), 243-259. <https://doi.org/10.1080/25765949.2024.2411104>

Translated References into English

- Abbaszadeh Fathabadi, M and Khosravi, M . (2025). Future Studies of the Regional Security Order in West Asia in the Diplomatic Context after the Abraham Accords: A Study Based on Peter Schwartz's Method. *Diplomatic Interactions*, 3(10), 117-176. doi: 10.22034/dpiq.2025.545627.1051 [In persian]
- Aghamohammadi, E. , Bagheri Dolatabadi, A. and Abyari, S. (2021). System of Balance of Power in Europe and Its Impact on the First Round of Russo-Persian Wars (1804-1813). *Historical Study of War*, 5(2), 1-27. doi: 10.52547/HSOW.5.2.1 [In persian]
- Bagheri Dolatabadi, A and Fakhraie, H . (2018). An Analysis of the Reasons for the Continuation of the Crisis in the Occupied Territories based on the Theory of Structuration. *Historical Study of War*, 2(1), 1-29. [In persian]
- Bagheri Dolatabadi, A. and Damyar, A. (2025). Arab States' Positions on the Gaza War (2023- 2024)): A Historical Analysis of the Decline of Arab Nationalism. (e220423). *Quarterly Journal of West Asia Political Research*, 1(2), 5-27. [In persian]

- Bagheri Dolatabadi, A. and Mojahedzadeh, M. (2023). The Impact of Martyr Soleimani's Assassination on the Regional Power of the Islamic Republic of Iran. *A Quarterly Scientific-Research Journal on Islamic Revolution*, 13(46), 67-85. doi: 10.22084/rjir.2023.26990.3554 [In persian]
- Bordbar, A. and Alishahi, A. (2023). Analysis of the Paradigm Shift of Hamas Movement in the October 7, 2023 Operation (Changing the Approach of Defense to Offense). *Crisis Studies of the Islamic World*, 10(2), 82-114. doi: 10.27834/CSIW.2311.1316.2.29.2 [In persian]
- Daddarvish, R. (2021). *Resistance and the Axis of Resistance: Theory and Practice*. Tehran: The Cultural Institute of International Studies and Research of Abrar Moaser. [In persian]
- Fattahizadeh, A. , Bagheri Dolatabadi, A. and Kazemi, A . (2025). Comparative Study of Turkey and Saudi Arabia Foreign Policy in Syria and Libya (2011-2024). (e722757). *Crisis Studies of the Islamic World*, 12(2), e722757 doi: 10.27834/CSIW.2501.1495.2.37.6 [In persian]
- Haj Zargarbashi, S.R. , Aghayan, S.M.T and Nokandeh, B. (2025). Connectivity Diplomacy and the Reconfiguration of the Balance of Power in West Asia: A Geo-Economic Analysis of the Persian Gulf–Mediterranean Corridor. *Diplomatic Interactions*, 3(10), 235-300. doi: 10.22034/dpiq.2026.564161.1065 [In persian]
- Hosseini Khamenei, S.M. (2026, April 30). *Message of the Leader of the Revolution on the Occasion of the National Day of the Persian Gulf*. Available at: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=62869>. [In persian]
- Hosseini Khamenei, S.M. (2026, April 9). *Message of the Supreme Leader of the Revolution, Ayatollah Seyyed Mojtaba Hosseini Khamenei, on the occasion of the 40th anniversary of the martyrdom of the great leader of the revolution and important issues related to the Third Imposed War*. Available at: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=62808>. [In persian]
- Irani, M. and Moghimi Araghi, A. (2024). The Economist's Discursive Diplomacy about the October 7 War between Gaza and Israel. *Cultural Diplomacy Studeis*, 1(2), 151-174. doi: 10.22034/cdrj.2024.461811.1003 [In persian]
- Jamshidi, Saeed. (2024). Operation Al-Aqsa Storm and the Zionist Regime: Changing the Power Equation. *The First International Conference on Law, Political Science, Islamic Politics and Islamic Jurisprudence*, Sari. [In persian]

- Khamenei, S.A. (2023, April 4). We said that the Zionist Regime would not Live another 25 years. *Information website of the Supreme Leader's Office*, <https://www.leader.ir/fa/media/play/32064> [In persian]
- Lakzi, M. and Ejazi, E. (2023). Analyzing the Effects of the Deal of the Century on the Security Order of the Middle East. *Diplomatic Interactions*, 1(2), 169-186. doi: 10.22034/dpiq.2023.194850 [In persian]
- Poordanesh, S. S. , Ghaffari Hashjin, Z. and Bagheri Dolatabadi, A. (2022). A Survey on the Causes of the Continuation of the Yemeni Crisis Based on Structuration Theory (2011-2021). *Journal of Political Socology of Islamic World*, 10(1), 29-64. doi: 10.22070/iws.2022.15712.2166 [In persian]
- Pourhassan, N. (2023). The consequences of Operation Al-Aqsa Storm on the Ibrahim Agreement. *Strategic Studies of the Islamic World*, 24(3), 53-68. [In persian]
- Sadeghi Aval, H. and Manafi Verkiani, A. (2024). Representing the legal aspects of the October 2023 conflict in Gaza on the Instagram pages of BBC Farsi and Iran International. *Journal of Legal Studies*, 16(1), 355-390. doi: 10.22099/jls.2024.49151.5076 [In persian]
- Shahrezaee, M.H., Goodarzi, M. (2025). Operation al-Aqsa Storm and its impact on the Abrahamic Covenant. *14th International Conference on Political Science, International Relations and Development*, Tehran. [In persian]

استناد به این مقاله: اسمعیلی، علی، اکبری دزدارانی، فرشید، و باقری دولت آبادی، علی. (۱۴۰۴). تاثیر عملیات طوفان الاقصی بر نظم امنیتی خاورمیانه (۲۰۲۳-۲۰۲۶): از تعاملات دیپلماتیک تارویارویی های نظامی. ۲۵۲۸۳۷. *تعاملات دیپلماتیک*، ۳(۱۱)، ۲۴۱ - ۲۷۴. e252837.

doi: 10.22034/dpiq.2026.569330.1072

The *Diplomatic Interactions Research Quarterly* is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License